

Nr 58.

Ankom till riksdagens kansli den 1 april 1927 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nybyggnad för fysikalisk-kemiska laboratoriet vid universitetet i Uppsala.

(2:a avd.)

I den till riksdagen den 4 januari 1927 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 75 föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående nybyggnad för fysikalisk-kemiska laboratoriet vid universitetet i Uppsala, för ändamålet beräkna för budgetåret 1927—1928 ett *extra* reservationsanslag av 100,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1927 dagtecknad proposition, nr 132, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för tillbyggnad av institutionen för allmän och analytisk kemi vid universitetet i Uppsala i syfte att bereda lokaler för det fysikalisk-kemiska laboratoriet samt för denna tillbyggnads inredande och förseende med behöflig utrustning, allt i överensstämmelse med de av t. f. universitetskanslern med skrivelse den 27 juli 1926 överlämnade, i nämnda statsrådsprotokoll omförmälda ritningarna och kostnadsberäkningarna, bevilja ett anslag av 1,222,500 kronor samt därav för budgetåret 1927—1928 anvisa såsom extra reservationsanslag ett belopp av 100,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Till 1912 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om inrättande av en personlig professur i fysikalisk kemi vid universitetet i Uppsala för dåvarande docenten i kemi därstädes The Svedberg. Förslaget vann riksdagens bifall. Efter det riksdagen vidare under en följd av år anvisat extra anslagsmedel till materiellutrustning m. m. för Svedbergs institution, beslöt 1923 års riksdag att till materiell m. m. för den åt Svedberg inrättade personliga professuren i fysikalisk kemi på allmänna indragningsstaten anvisa ett årligt belopp av 4,000 kronor. Detta anslag höjdes av 1924 års riksdag till 8,000 kronor, varjämte å allmänna indragningsstaten till arvode åt en assistent å det fysikalisk-kemiska laboratoriet anvisades ett årligt anslag å 2,500 kronor,

vilket arvode i samband med löneregleringen för universitetens befattningshavare höjdes till 3,600 kronor.

Svedbergs fysikalisk-kemiska laboratorium har alltsedan sin tillkomst varit inrymt i den kemiska institutionsbyggnaden. På grund av den fortskridande utvecklingen hava emellertid nu förhållanden inträtt, vilka påkalla utvidgade lokala anordningar för laboratoriet och föranlett Kungl. Maj:t att göra framställning om anslag till uppförande av en tillbyggnad till den kemiska institutionsbyggnaden, avsedd att inrymma det fysikalisk-kemiska laboratoriet. Detta laboratorium avser att vara såväl ett forskningsinstitut som ett undervisningslaboratorium. Givet är, att Svedbergs namn lockat lärjungar i stor utsträckning till institutet, såväl sådana som genomgå de sedvanliga kurserna i fysikalisk kemi, som dem, vilka önska att under Svedbergs ledning fullfölja speciella vetenskapliga forskningar. Särskilt vetenskapsidkare med sistnämnda syftemål hava till ej ringa antal under kortare eller längre tider studerat på hans laboratorium. Platserna äro emellertid begränsade, och många sökande hava av brist på utrymme måst avvisas.

Departementschefen har genom besök å ort och ställe förvissat sig om de svårigheter i avseende å lokalutrymmen, som där nu råda, och enligt departementschefens mening kan det icke anses försvarligt att låta dessa förhållanden fortvara, utan det framstår för honom såsom en trängande nödvändighet att här söka åstadkomma en förbättring, såvida man överhuvud ville att verksamheten vid institutet skulle kunna fortgå och utvecklas.

Det förslag till nybyggnad, som nu framlagts, slutar å ett belopp av 1,222,500 kronor, därav 757,500 kronor för själva nybyggnaden och 465,000 kronor för densammas inredning och utrustning. Det utöver de 100,000 kronor, som nu begäras, erforderliga beloppet, 1,122,500 kronor skulle fördelas på budgetåren 1928—1929 och 1929—1930 med belopp, varå framdeles beräkning kommer att uppgöras.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har icke kunnat undgå att hysa betänkligheter mot att under nuvarande alltjämt tryckta ekonomiska läge tillstyrka beviljande för ifrågasvarande ändamål av så avsevärda belopp som de nu från Kungl. Maj:ts sida föreslagna.

I betraktande av professor Svedbergs utomordentliga insatser å det fysikalisk-kemiska forskningsområdet samt den storartade utveckling, som nu ifrågasvarande vetenskap under de senare åren genomgått här i landet, synes det emellertid utskottet vara av synnerlig betydelse, att tillräckliga och fullt ändamålsenliga lokaler beredas för det fortsatta vetenskapliga arbetet inom den fysikaliska kemiens område. Då det föreliggande förslaget på ett tillfredsställande sätt för framtiden tillgodoser lokalbehovet för ifrågasvarande laboratorium och någon annan framkomlig och för statsverket mindre kostsam utväg för denna frågas lösning icke synes utskottet för närvarande stå till buds, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för tillbyggnad av institutionen för allmän och analytisk kemi vid universitetet i Uppsala, i syfte att bereda lokaler för det fysikalisk-kemiska laboratoriet samt för denna tillbyggnads inredande och förseende med behövlig utrustning, allt i överensstämmelse med de av t. f. universitetskanslern med skrivelse den 27 juli 1926 överlämnade, i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 18 februari 1927 omförmälda ritningarna och kostnadsberäkningarna, bevilja ett anslag av 1,222,500 kronor samt därav för budgetåret 1927—1928 anvisa såsom extra reservationsanslag ett belopp av 100,000 kronor.

Stockholm den 1 april 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, A. F. Vennersten, Oscar Olsson, J. L. Widell, J. Nilsson i Malmö, C. P. V. Nilsson i Gränebo, O. Bergqvist, A. Pers, J. G. Waller, E. A. Hallin och I. Hj. E. Pauli;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, C. R. Jansson i Falun, L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson i Kullenbergstorp, A. Åson Törnkvist i Karlskrona, P. M. Olsson i Blådinge, S. Persson i Fritorp, E. G. E. Eriksson i Stockholm, J. Olofsson i Digernäs, O. Andersson i Höör och C. A. Anderson i Storegården.